

mus un citus aktus pieņem, ja par tiem balso vairākums no PSRS Augstākās Padomes deputātu kopskaita.

Likumu projektus un citus vissvarīgākos valsts dzīves jautājumus ar PSRS Augstākās Padomes vai PSRS Augstākās Padomes Prezidija lēmumu, kas pieņemts pēc to iniciatīvas vai pēc savienotās republikas priekšlikuma, var izvirzīt visas tautas apspriešanai.

115. pants. Savienības Padomes un Tautību Padomes domstarpību gadījumā jautājumu nodod izlemt saskaņošanas komisijai, ko palātas izveido uz paritātes pamatiem, un pēc tam Savienības Padome un Tautību Padome kopīgā sēdē izskata jautājumu otrreiz. Ja arī tad netiek panākta vienprātība, jautājuma apspriešanu pārceļ uz nākošo PSRS Augstākās Padomes sesiju vai jautājumu nodod visas tautas nobalsošanai (referendumam).

116. pants. PSRS likumus, PSRS Augstākās Padomes lēmumus un citus tās aktus publicē savienoto republiku valodās ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija Priekšsēdētāja un Sekretāra parakstiem.

117. pants. PSRS Augstākās Padomes deputātam ir tiesības iesniegt pieprasījumu PSRS Ministru Padomei, ministriem un citu PSRS Augstākās Padomes izveidoto orgānu vadītājiem. PSRS Ministru Padomei vai amatpersonai, kam adresēts pieprasījums, ne vēlāk kā triju dienu laikā jādod uz to mutvārdu vai rakstveida atbilde tajā pašā PSRS Augstākās Padomes sesijā.

118. pants. PSRS Augstākās Padomes deputātu nevar saukt pie kriminālatbildības, apcietināt vai pakļaut tiesas uzliekamām administratīviem sodiem bez PSRS Augstākās Padomes piekrišanas, bet tās sesiju starplaikā — bez PSRS Augstākās Padomes Prezidija piekrišanas.

119. pants. PSRS Augstākā Padome palātu kopīgā sēdē ievēl PSRS Augstākās Padomes Prezidiju — pastāvīgu PSRS Augstākās Padomes orgānu, kas visā savā darbībā ir tai atbildīgs un Konstitūcijā noteiktajos ietvaros realizē PSRS augstākā valsts varas orgāna funkcijas sesiju starplaikā.

120. pants. PSRS Augstākās Padomes Prezidiju ievēl no deputātiem šādā sastāvā: PSRS Augstākās

Padomes Prezidija Priekšsēdētājs, Priekšsēdētāja Pirmais vietnieks, piecpadsmit Priekšsēdētāja vietnieki — pa vienam no katras savienotās republikas, Prezidija Sekretārs un divdesmit viens PSRS Augstākās Padomes Prezidija loceklis.

121. pants. PSRS Augstākās Padomes Prezidijs:

- 1) nosaka PSRS Augstākās Padomes vēlēšanas;
- 2) sasauc PSRS Augstākās Padomes sesijas;
- 3) koordinē PSRS Augstākās Padomes palātu pastāvīgo komisiju darbību;
- 4) kontrolē PSRS Konstitūcijas ievērošanu un nodrošina savienoto republiku konstitūciju un likumu atbilstību PSRS Konstitūcijai un likumiem;
- 5) iztulko PSRS likumus;
- 6) ratificē un denonsē PSRS starptautiskos līgumus;
- 7) atceļ PSRS Ministru Padomes un savienoto republiku Ministru Padomju lēmumus un rīkojumus, ja tie neatbilst likumam;
- 8) nosaka militārās pakāpes, diplomātiskos rangus un citus speciālos nosaukumus; piešķir augstākās militārās pakāpes, diplomātiskos rangus un citus speciālos nosaukumus;
- 9) nodibina PSRS ordeņus un medaļas; nosaka PSRS goda nosaukumus; apbalvo ar PSRS ordeņiem un medaļām; piešķir PSRS goda nosaukumus;
- 10) uzņem PSRS pilsonībā; izlemj jautājumus par izstāšanos no PSRS pilsonības un PSRS pilsonības atņemšanu, kā arī par patvēruma piešķiršanu;
- 11) izdod Vissavienības aktus par amnestiju un reālizē apžēlošanu;
- 12) ieceļ un atsauc PSRS diplomātiskos pārstāvjus ārvalstīs un starptautiskajās organizācijās;
- 13) pieņem pie tā akreditēto ārvalstu diplomātisko pārstāvju akreditēšanas un atsaukšanas rakstus;
- 14) izveido PSRS Aizsardzības padomi un apstiprina tās sastāvu, ieceļ un atceļ PSRS Bruņoto Spēku augstāko pavēlniecību;
- 15) izsludina PSRS aizsardzības interesēs kara stāvokli atsevišķos apvidos vai visā valstī;
- 16) izsludina vispārēju vai daļēju mobilizāciju;
- 17) PSRS Augstākās Padomes sesiju starplaikā pasludina kara attiecības, ja notiek militārs uzbrukums

Padomju Sociālistisko Republiku Savienībai vai nepieciešams izpildīt starptautiskās līgumsaistības par savstarpēju aizsargāšanos pret agresiju;

18) realizē citas pilnvaras, ko nosaka PSRS Konstitūcija un likumi.

122. pants. PSRS Augstākās Padomes Prezidijs Augstākās Padomes sesiju starplaikā, pēc tam iesniedzot apstiprināšanai kārtējā sesijā:

1) ja nepieciešams, izdara grozījumus spēkā esošajos PSRS likumdošanas aktos;

2) apstiprina savienoto republiku savstarpējo robežu grozījumus;

3) pēc PSRS Ministru Padomes priekšlikuma nodibina un likvidē PSRS ministrijas un PSRS valsts komitejas;

4) pēc PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja iesnieguma atbrīvo no amata un ieceļ atsevišķas personas, kas ietilpst PSRS Ministru Padomes sastāvā.

123. pants. PSRS Augstākās Padomes Prezidijs izdod dekrētus un pieņem lēmumus.

124. pants. Pēc PSRS Augstākās Padomes pilnvaru izbeigšanās PSRS Augstākās Padomes Prezidijs saglabā savas pilnvaras līdz tam brīdim, kad jaunievēlētajā PSRS Augstākā Padome izveidojusi jauno Prezidiju.

Jaunievēlēto PSRS Augstāko Padomi sasauc iepriekšējā sastāva PSRS Augstākās Padomes Prezidijs ne vēlāk par diviem mēnešiem pēc vēlēšanām.

125. pants. Savienības Padome un Tautību Padome no deputātiem ievēlē pastāvīgās komisijas, lai tās iepriekš izskatītu un sagatavotu jautājumus, kas ir PSRS Augstākās Padomes kompetencē, kā arī veicinātu PSRS likumu un citu PSRS Augstākās Padomes un tās Prezidija lēmumu izpildi, kontrolētu valsts orgānu un organizāciju darbību. PSRS Augstākās Padomes palātas var izveidot arī kopīgas komisijas uz paritātes pamatiem.

PSRS Augstākā Padome, ja tā atzīst par nepieciešamu, izveido izmeklēšanas, revīzijas un citas komisijas jebkurā jautājumā.

Visiem valsts un sabiedriskajiem orgāniem, organizācijām un amatpersonām jāpilda PSRS Augstākās Pa-

domes komisiju un tās palātu komisiju prasības, jāsniedz tām nepieciešamie materiāli un dokumenti.

Komisiju ieteikumi obligāti jāizskata valsts un sabiedriskajiem orgāniem, iestādēm un organizācijām. Par izskatīšanas rezultātiem vai veiktajiem pasākumiem noteiktajā laikā jāziņo komisijām.

126. pants. PSRS Augstākā Padome kontrolē visu tai pakļauto valsts orgānu darbību.

PSRS Augstākā Padome izveido PSRS Tautas kontroles komiteju, kas vada tautas kontroles orgānu sistēmu.

Tautas kontroles orgānu organizāciju un darbības kārtību nosaka Likums par tautas kontroli Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā.

127. pants. PSRS Augstākās Padomes un tās orgānu darbības kārtību nosaka PSRS Augstākās Padomes reglaments un citi PSRS likumi, ko izdod, pamatojoties uz PSRS Konstitūciju.

16. nodaļa. PSRS MINISTRU PADOME

128. pants. PSRS Ministru Padome — PSRS Valdība — ir PSRS valsts varas augstākais izpildu un rīcības orgāns.

129. pants. PSRS Ministru Padomi izveido PSRS Augstākā Padome Savienības Padomes un Tautību Padomes kopīgā sēdē šādā sastāvā: PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājs, Priekšsēdētāja pirmie vietnieki un vietnieki, PSRS ministri, PSRS valsts komiteju priekšsēdētāji.

PSRS Ministru Padomes sastāvā pēc amata ietilpst savienoto republiku Ministru Padomju priekšsēdētāji.

Pēc PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētāja priekšlikuma PSRS Augstākā Padome var iekļaut PSRS Valdības sastāvā citu PSRS orgānu un organizāciju vadītājus.

PSRS Ministru Padome noliek savas pilnvaras jaunievēlētajā PSRS Augstākās Padomes priekšā tās pirmajā sesijā.

130. pants. PSRS Ministru Padome ir atbildīga un pakļauta PSRS Augstākajai Padomei, bet PSRS Aug-

stākās Padomes sesiju starplaikā — PSRS Augstākās Padomes Prezidijam.

PSRS Ministru Padome regulāri sniedz pārskatu par savu darbu PSRS Augstākajai Padomei.

131. pants. PSRS Ministru Padome ir tiesīga izlemt visus PSRS kompetencē esošos valsts pārvaldes jautājumus, ciktāl tie saskaņā ar Konstitūciju neietilpst PSRS Augstākās Padomes un PSRS Augstākās Padomes Prezidija kompetencē.

Savu pilnvaru ietvaros PSRS Ministru Padome:

1) nodrošina tautas saimniecības, kā arī sociālās un kultūras celtniecības vadīšanu; izstrādā un veic pasākumus tautas labklājības un kultūras līmeņa celšanās nodrošināšanai, zinātnes un tehnikas attīstīšanai, dabas resursu racionālai izmantošanai un aizsardzībai, naudas un kredīta sistēmas nostiprināšanai, vienotas cenu, darba samaksas un sociālās nodrošināšanas politikas realizēšanai, valsts apdrošināšanas un vienotas uzskaites un statistikas sistēmas organizēšanai; organizē rūpniecības, celtniecības un lauksaimniecības uzņēmumu un apvienību, transporta un sakaru uzņēmumu, banku, kā arī citu Savienības pakļautības organizāciju un iestāžu pārvaldīšanu;

2) izstrādā un iesniedz PSRS Augstākajai Padomei kārtējos un perspektīvos PSRS ekonomiskās un sociālās attīstības valsts plānus un PSRS valsts budžetu; gādā par valsts plānu un budžeta izpildi; sniedz PSRS Augstākajai Padomei pārskatus par plānu un budžeta izpildi;

3) gādā par valsts interešu aizstāvēšanu, sociālistiskā īpašuma un sabiedriskās kārtības sargāšanu, pilsoņu tiesību un brīvību nodrošināšanu un aizsargāšanu;

4) gādā par valsts drošības nodrošināšanu;

5) realizē PSRS Bruņoto Spēku celtniecības vispārīgo vadību, nosaka aktīvajā karadienestā iesaucamo pilsoņu ikgadējos kontingentus;

6) realizē vispārīgo vadību PSRS attiecībās ar ārvalstīm, ārējā tirdzniecībā, ekonomiskajā, zinātniski tehniskajā un kultūras sadarbībā ar ārvalstīm; gādā par PSRS starptautisko līgumu izpildes nodrošināšanu; apstiprina un denonsē starp valdībām noslēgtos starptautiskos līgumus;

7) ja nepieciešams, nodibina PSRS Ministru Padomes komitejas, galvenās pārvaldes un citus resorus saimnieciskās, sociālās, kultūras un aizsardzības celtniecības jautājumos.

132. pants. Lai izlemtu jautājumus, kas saistīti ar tautas saimniecības vadīšanas nodrošināšanu, un citus valsts pārvaldes jautājumus, kā pastāvīgs PSRS Ministru Padomes orgāns darbojas PSRS Ministru Padomes Prezidijs šādā sastāvā: PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājs, Priekšsēdētāja pirmie vietnieki un vietnieki.

133. pants. PSRS Ministru Padome, ņemot par pamatu un izpildot PSRS likumus un citus PSRS Augstākās Padomes un tās Prezidija lēmumus, pieņem lēmumus, izdod rīkojumus un pārbauda to izpildi. PSRS Ministru Padomes lēmumi un rīkojumi obligāti jāpilda visā PSRS teritorijā.

134. pants. PSRS Ministru Padomei ir tiesības jautājumos, kas ietilpst PSRS kompetencē, apturēt savienoto republiku Ministru Padomju lēmumu un rīkojumu izpildi, kā arī atcelt PSRS ministriju, PSRS valsts komiteju un citu tai pakļauto orgānu aktus.

135. pants. PSRS Ministru Padome apvieno un virza Vissavienības un koprepublikānisko PSRS ministriju un valsts komiteju un citu tai pakļauto orgānu darbu. Vissavienības PSRS ministrijas un valsts komitejas vada tām uzticētās pārvaldes nozares vai realizē starpnozaru pārvaldi visā PSRS teritorijā vai nu tieši, vai ar to izveidoto orgānu starpniecību.

Koprepublikāniskās PSRS ministrijas un valsts komitejas vada tām uzticētās pārvaldes nozares vai realizē starpnozaru pārvaldi galvenokārt ar savienoto republiku attiecīgo ministriju, valsts komiteju un citu orgānu starpniecību, tieši pārvaldīdamas atsevišķus Savienības pakļautības uzņēmumus un apvienības. Kārtību, kādā uzņēmumus un apvienības no republikāniskās un vietējās pakļautības nodod Savienības pakļautībā, nosaka PSRS Augstākās Padomes Prezidijs.

PSRS ministrijas un valsts komitejas ir atbildīgas par tām uzticēto pārvaldes sfēru stāvokli un attīstību, savas kompetences ietvaros izdod aktus, ņemot par pamatu un izpildot PSRS likumus, citus PSRS Augstākās Padomes un tās Prezidija lēmumus, PSRS Ministru

Padomes lēmumus un rīkojumus, kā arī organizē un pārbauda to izpildi.

136. pants. PSRS Ministru Padomes un tās Prezidija kompetenci un darbības kārtību, Ministru Padomes attiecības ar citiem valsts orgāniem, kā arī Vissavienības un koprepublikānisko PSRS ministriju un valsts komiteju sarakstu, pamatojoties uz Konstitūciju, nosaka Likums par PSRS Ministru Padomi.

VI. SAVIENOTO REPUBLIKU VALSTS VARAS UN PĀRVALDES ORGĀNU UZBŪVES PAMATI

17. nodaļa. SAVIENOTĀS REPUBLIKAS AUGSTĀKIE VALSTS VARAS UN PĀRVALDES ORGĀNI

137. pants. Savienotās republikas augstākais valsts varas orgāns ir savienotās republikas Augstākā Padome.

Savienotās republikas Augstākā Padome ir tiesīga izlemt visus jautājumus, kas ir savienotās republikas kompetencē saskaņā ar PSRS Konstitūciju un savienotās republikas Konstitūciju.

Savienotās republikas Konstitūcijas pieņemšana un grozīšana; savienotās republikas ekonomiskās un sociālās attīstības valsts plānu un valsts budžeta, kā arī to izpildes pārskatu apstiprināšana; tai pakļauto orgānu nodibināšana ir vienīgi savienotās republikas Augstākās Padomes kompetencē.

Savienotās republikas likumus pieņem savienotās republikas Augstākā Padome vai arī ar tautas nobalsošanu (referendumu), ko rīko saskaņā ar savienotās republikas Augstākās Padomes lēmumu.

138. pants. Savienotās republikas Augstākā Padome ievēlē Augstākās Padomes Prezidiju — pastāvīgu savienotās republikas Augstākās Padomes orgānu, kas ir tai atbildīgs visā savā darbībā. Savienotās republikas Augstākās Padomes Prezidija sastāvu un pilnvaras nosaka savienotās republikas Konstitūcija.

139. pants. Savienotās republikas Augstākā Padome izveido savienotās republikas Ministru Padomi — savienotās republikas Valdību — savienotās republikas valsts varas augstāko izpildu un rīcības orgānu.

Savienotās republikas Ministru Padome ir atbildīga

un pakļauta savienotās republikas Augstākajai Padomei, bet Augstākās Padomes sesiju starplaikā — savienotās republikas Augstākās Padomes Prezidijam.

140. pants. Savienotās republikas Ministru Padome, ņemot par pamatu un izpildot PSRS un savienotās republikas likumdošanas aktus, PSRS Ministru Padomes lēmumus un rīkojumus, pieņem lēmumus un izdod rīkojumus, kā arī organizē un pārbauda to izpildi.

141. pants. Savienotās republikas Ministru Padomei ir tiesības apturēt autonomo republiku Ministru Padomju lēmumu un rīkojumu izpildi, atcelt novadu, apgabalu un pilsētu (republikas pakļautības pilsētu) tautas deputātu Padomju izpildkomiteju un autonomo apgabalu tautas deputātu Padomju izpildkomiteju, bet savienotajās republikās, kam nav iedalījuma apgabalos, — rajonu un attiecīgo pilsētu tautas deputātu Padomju izpildkomiteju lēmumus un rīkojumus.

142. pants. Savienotās republikas Ministru Padome apvieno un virza savienotās republikas koprepublikānisko un republikānisko ministriju, valsts komiteju un citu tai pakļauto orgānu darbu.

Savienotās republikas koprepublikāniskās ministrijas un valsts komitejas vada tām uzticētās pārvaldes nozares vai realizē starpnozaru pārvaldi un ir pakļautas savienotās republikas Ministru Padomei, kā arī attiecīgajai koprepublikāniskajai PSRS ministrijai vai PSRS valsts komitejai.

Republikāniskās ministrijas un valsts komitejas vada tām uzticētās pārvaldes nozares vai realizē starpnozaru pārvaldi un ir pakļautas savienotās republikas Ministru Padomei.

18. nodaļa. AUTONOMĀS REPUBLIKAS AUGSTĀKĀ VALSTS VARAS UN PĀRVALDES ORGĀNI

143. pants. Autonomās republikas augstākais valsts varas orgāns ir autonomās republikas Augstākā Padome.

Autonomās republikas Konstitūcijas pieņemšana un grozīšana; autonomās republikas ekonomiskās un sociālās attīstības valsts plānu, kā arī valsts budžeta apstip-

rināšana; tai pakļauto orgānu nodibināšana ir vienīgi autonomās republikas Augstākās Padomes kompetencē.

Autonomās republikas likumus pieņem autonomās republikas Augstākā Padome.

144. pants. Autonomās republikas Augstākā Padome ievieš autonomās republikas Augstākās Padomes Prezidiju un izveido autonomās republikas Ministru Padomi — autonomās republikas Valdību.

19. nodaļa. VIETĒJIE VALSTS VARAS UN PĀRVALDES ORGĀNI

145. pants. Valsts varas orgāni novados, apgabalos, autonomajos apgabalos, autonomajos apvidos, rajonos, pilsētās, pilsētu rajonos, ciematos un lauku apdzīvotajās vietās ir attiecīgās tautas deputātu Padomes.

146. pants. Vietējās tautas deputātu Padomes izlemj visus vietējās nozīmes jautājumus, ievērojot visas valsts intereses un Padomes teritorijā dzīvojošo pilsoņu intereses, izpilda augstāko valsts orgānu lēmumus, vada zemāko tautas deputātu Padomju darbību, piedalās republikas un Vissavienības nozīmes jautājumu apspriešanā, iesniedz savus priekšlikumus šajos jautājumos.

Vietējās tautas deputātu Padomes vada valsts, saimniecisko, sociālo un kultūras celtniecību savā teritorijā; apstiprina ekonomiskās un sociālās attīstības plānus un vietējo budžetu; vada tām pakļautos valsts orgānus, uzņēmumus, iestādes un organizācijas; nodrošina likumu ievērošanu, valsts un sabiedriskās kārtības un pilsoņu tiesību aizsargāšanu; veicina valsts aizsardzības spēju nostiprināšanu.

147. pants. Savu pilnvaru ietvaros vietējās tautas deputātu Padomes nodrošina kompleksu ekonomisko un sociālo attīstību to teritorijā, kontrolē, kā šajā teritorijā esošie augstākas pakļautības uzņēmumi, iestādes un organizācijas ievēro likumus; koordinē un kontrolē to darbību zemes lietošanā, dabas aizsardzībā, celtniecībā, darbaspēka resursu izmantošanā un tautas patēriņa preču ražošanā, sociālajā, kultūras, sadzīves un citās ar iedzīvotāju apkalpošanu saistītajās sfērās.

148. pants. Vietējās tautas deputātu Padomes pieņem

lēmumus PSRS, savienotās un autonomās republikas likumdošanā tām piešķirto pilnvaru ietvaros. Vietējo Padomju lēmumi obligāti jāpilda visiem Padomes teritorijā esošajiem uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām, kā arī amatpersonām un pilsoņiem.

149. pants. Vietējo tautas deputātu Padomju izpildu un rīcības orgāni ir izpildkomitejas, ko Padomes ievēlē no deputātiem.

Izpildkomitejas ne retāk kā vienu reizi gadā sniedz pārskatu Padomēm, kas tās ievēlējušas, kā arī sapulcēs darba kolektīvos un pilsoņu dzīves vietā.

150. pants. Vietējo tautas deputātu Padomju izpildkomitejas ir tieši pakļautas Padomei, kas tās ievēlējusi, kā arī augstākajam izpildu un rīcības orgānam.

VII. TIESAS SPRIEŠANA, ARBITRĀŽA UN PROKURATŪRAS UZRAUDZĪBA

20. nodaļa. TIESA UN ARBITRĀŽA

151. pants. Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā tiesu spriež tikai tiesa.

Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā darbojas PSRS Augstākā Tiesa, savienoto republiku Augstākās Tiesas, autonomo republiku Augstākās Tiesas, novadu, apgabalu un pilsētu tiesas, autonomo apgabalu tiesas, autonomo apvidu tiesas, rajonu (pilsētu) tautas tiesas, kā arī kara tribunāli Bruņotajos Spēkos.

- (1) **152. pants.** Visas tiesas Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā izveido, ievēlējot tiesnešus un tautas piesēdētājus.
- (2) Rajonu (pilsētu) tautas tiesu tautas tiesnešus ievēlē rajona (pilsētas) pilsoņi uz vispārēju, vienlīdzīgu un tiešu vēlēšanu tiesību pamata, atklāti balsojot, uz pieciem gadiem. Rajonu (pilsētu) tautas tiesu tautas piesēdētājus ievēlē uz divarpus gadiem pilsoņu sapulcēs viņu darba vai dzīves vietā, atklāti balsojot.
- (3) Augstākstāvošās tiesas ievēlē attiecīgās tautas deputātu Padomes uz pieciem gadiem.
- (4) Kara tribunālu tiesnešus ievēlē PSRS Augstākās Padomes Prezidijs uz pieciem gadiem, bet tautas piesēdētājus — karavīru sapulcēs uz divarpus gadiem.
- (5) Tiesneši un tautas piesēdētāji ir atbildīgi vēlētajiem vai orgāniem, kas viņus ievēlējuši, sniedz tiem pārskatus un var tikt atsaukti likumā noteiktajā kārtībā.

153. pants. PSRS Augstākā Tiesa ir augstākais PSRS tiesas orgāns un realizē uzraudzību pār PSRS tiesu

darbību, kā arī likumā noteiktajos ietvaros pār savienoto republiku tiesu darbību.

PSRS Augstāko Tiesu ievēl PSRS Augstākā Padome šādā sastāvā: Priekšsēdētājs, viņa vietnieki, tiesas locekļi un tautas piesēdētāji. PSRS Augstākās Tiesas sastāvā pēc amata ietilpst savienoto republiku Augstāko Tiesu priekšsēdētāji.

PSRS Augstākās Tiesas organizāciju un darbības kārtību nosaka Likums par PSRS Augstāko Tiesu.

154. pants. Visās tiesās civillietas un krimināllietas iztiesā koleģiāli; pirmās instances tiesā — piedaloties tautas piesēdētājiem. Tautas piesēdētājiem tiesas spriešanā ir visas tiesneša tiesības.

155. pants. Tiesneši un tautas piesēdētāji ir neatkarīgi un pakļauti tikai likumam.

156. pants. Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā tiesu spriež, pamatojoties uz pilsoņu vienlīdzību likuma un tiesas priekšā.

157. pants. Visās tiesās lietas iztiesā atklāti. Lietu izskatīšana slēgtā tiesas sēdē pieļauta tikai likumā noteiktajos gadījumos, ievērojot visus tiesvedības noteikumus.

158. pants. Apsūdzētajam tiek nodrošinātas tiesības uz aizstāvību.

159. pants. Tiesvedība notiek savienotās vai autonomās republikas, autonomā apgabala vai autonomā apvidus valodā, vai arī attiecīgās teritorijas iedzīvotāju vairākuma valodā. Personām, kas piedalās lietā, bet neprot valodu, kurā notiek tiesvedība, tiek nodrošinātas tiesības pilnīgi iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties tiesas darbībā ar tulka starpniecību, kā arī tiesības lietot tiesā dzimto valodu.

160. pants. Nevienam nevar atzīt par vainīgu nozieguma izdarīšanā un nevienam nevar uzlikt kriminālsodu citādi kā ar tiesas spriedumu un saskaņā ar likumu.

161. pants. Lai sniegtu juridisku palīdzību pilsoņiem un organizācijām, darbojas advokātu kolēģijas. Likumdošanā paredzētajos gadījumos juridisko palīdzību pilsoņiem sniedz bez maksas.

Advokatūras organizāciju un darbības kārtību nosaka PSRS un savienoto republiku likumdošana.

162. pants. Tiesvedībā civillietās un krimināllietās var piedalīties sabiedrisko organizāciju un darba kolektīvu pārstāvji.

163. pants. Uzņēmumu, iestāžu un organizāciju saimnieciskos strīdus izšķir valsts arbitražas iestādes savas kompetences ietvaros.

Valsts arbitražas iestāžu organizāciju un darbības kārtību nosaka Likums par valsts arbitražu Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā.

21. nodaļa. PROKURATŪRA

164. pants. Augstākā uzraudzība pār to, lai visas ministrijas, valsts komitejas un resori, uzņēmumi, iestādes un organizācijas, vietējo tautas deputātu Padomju izpildu un rīcības orgāni, kolhozi, kooperatīvās un citas sabiedriskās organizācijas, amatpersonas, kā arī pilsoņi precīzi un vienveidīgi pildītu likumus, tiek uzdots PSRS Ģenerālprokuroram un viņam pakļautajiem prokuroriem.

165. pants. PSRS Ģenerālprokuroru ieceļ PSRS Augstākā Padome, viņš ir atbildīgs un pakļauts tai, bet Augstākās Padomes sesiju starplaikā — PSRS Augstākās Padomes Prezidijam.

166. pants. Savienoto republiku, autonomo republiku, novadu, apgabalu un autonomo apgabalu prokurorus ieceļ PSRS Ģenerālprokurors. Autonomo apvidu, rajonu un pilsētu prokurorus ieceļ savienoto republiku prokurori un apstiprina PSRS Ģenerālprokurors.

167. pants. PSRS Ģenerālprokurora un visu zemāko prokuroru pilnvaru laiks ir pieci gadi.

168. pants. Prokuratūras iestādes realizē savas pilnvaras neatkarīgi no jebkādiem vietējiem orgāniem, pakļaujoties vienīgi PSRS Ģenerālprokuroram.

Prokuratūras iestāžu organizāciju un darbības kārtību nosaka Likums par PSRS prokuratūru.

VIII. PSRS ĢERBONIS, KAROGS, HIMNA UN GALVASPILSĒTA

169. pants. Padomju Sociālistisko Republiku Savienības valsts ģerbonis ir sirpja un āmura attēls, kura fonu veido zemeslode saules staros un vārpu ietvarā, ar uzrakstu savienoto republiku valodās: «Visu zemju proletārieši, savienojieties!». Ģerboņa augšdaļā ir piecstaraina zvaigzne.

170. pants. Padomju Sociālistisko Republiku Savienības valsts karogs ir sarkans taisnstūra audums, kura augšējā stūrī pie kāta attēlots zelta sirpis un āmurs un virs tiem — sarkana piecstaraina zvaigzne ar zelta apmali. Karoga platuma attiecība pret tā garumu ir 1 : 2.

171. pants. Padomju Sociālistisko Republiku Savienības valsts himnu apstiprina PSRS Augstākās Padomes Prezidijs.

172. pants. Padomju Sociālistisko Republiku Savienības galvaspilsēta ir Maskava.

IX. PSRS KONSTITŪCIJAS JURIDISKAIS SPĒKS UN GROZĪŠANAS KĀRTĪBA

173. pants. PSRS Konstitūcijai ir augstākais juridiskais spēks. Visus likumus un citus valsts orgānu aktus izdod, pamatojoties uz PSRS Konstitūciju un saskaņā ar to.

174. pants. PSRS Konstitūciju groza ar PSRS Augstākās Padomes lēmumu, kas pieņemts ar vismaz divu trešdaļu balsu vairākumu no katras palātas deputātu kopskaita.

SATURS

I. PSRS sabiedriskās iekārtas un politikas pamati	6
1. nodaļa. Politiskā sistēma	6
2. nodaļa. Ekonomiskā sistēma	8
3. nodaļa. Sociālā attīstība un kultūra	10
4. nodaļa. Ārpolitika	12
5. nodaļa. Sociālistiskās Tēvijas aizsardzība	12
II. Valsts un persona	14
6. nodaļa. PSRS pilsonība, Pilsoņu līdztiesība	14
7. nodaļa. PSRS pilsoņu pamattiesības, pamatbrīvības un pamatpienākumi	15
III. PSRS nacionāli valstiskā iekārta	21
8. nodaļa. PSRS — savienota valsts	21
9. nodaļa. Savienotā padomju sociālistiskā republika	23
10. nodaļa. Autonomā padomju sociālistiskā republika	24
11. nodaļa. Autonomais apgabals un autonomais apvidus	25
IV. Tautas deputātu Padomes un to ievēlēšanas kārtība	26
12. nodaļa. Tautas deputātu Padomju sistēma un darbī- bas principi	26
13. nodaļa. Vēlēšanu sistēma	27
14. nodaļa. Tautas deputāts	28
V. PSRS augstākie valsts varas un pārvaldes orgāni	30
15. nodaļa. PSRS Augstākā Padome	30
16. nodaļa. PSRS Ministru Padome	35
VI. Savienoto republiku valsts varas un pārvaldes orgānu uzbūves pamati	39
17. nodaļa. Savienotās republikas augstākie valsts varas un pārvaldes orgāni	39
18. nodaļa. Autonomās republikas augstākie valsts varas un pārvaldes orgāni	40
19. nodaļa. Vietējie valsts varas un pārvaldes orgāni	41
VII. Tiesas spriešana, arbitraža un prokuratūras uzraudzība	43
20. nodaļa. Tiesa un arbitraža	43
21. nodaļa. Prokuratūra	45
VIII. PSRS ģerbonis, karogs, himna un galvaspilsēta	46
IX. PSRS Konstitūcijas juridiskais spēks un grozīšanas kārtība	47

МБ № 1957

PADOMJU SOCIĀLISTISKO REPUBLIKU SAVIENĪBAS

KONSTITŪCIJA

(Pamatlikums)

Nodota salikšanai 1977. g. 6. oktobrī. Parakstīta iespiešanai 1977. g. 18. oktobrī.
Tipogrāfijas papīrs Nr. 1, formāts 84x108/32, 1,5 fiz. iespiedl.; 2,52 uzsk.
iespiedl.; 2,29 izdevn. 1. Melns 100 000 eks. (Papildmetlens 50 000 eks.)
Maksā 10 kap. Izdevniecība «Liesma» Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr.
691/29039/Pcj-182. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts izdev-
niecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā
«Cīņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Pasūt. Nr. 3488.